

Sygn. akt V W 6318/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2016 roku

Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie V Wydział Karny

w składzie:

Przewodnicząca: SSR Anna Walenciak

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Gutowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 lutego 2016 roku, 6 kwietnia 2016 roku, 24 maja 2016 roku, 21 czerwca 2016 roku, 21 lipca 2016 roku, 13 września 2016 roku, 27 września 2016 roku sprawy przeciwko

S. G. c. A. i L. z domu A. ur. (...) w miejscowości A. w Armenii,

oskarżonej o to, że:

w dniu 21 października 2014r. wspólnie i w porozumieniu z G. G. (2) w samochodzie osobowym marki R. (...) nr rej. (...) zaparkowanym przy ul. (...) w W., przechowywała towar akcyzowy pochodzenia niewspólnotowego w postaci 250 paczek (5 000 szt.) papierosów różnych marek, bez polskich znaków akcyzy, stanowiący przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63 § 2 i 7 kks w zb. z art. 86 § 1 i 4 kks w zb. z art. 54 § 1 i 3 kks w zw. z art. 7 § 1 kks, gdzie należności z tytułu podatku akcyzowego wynoszą 3 825,00 zł, zaś należne cło wynosi 162,00 zł, (podatek od towarów i usług (...) wynosi 982,00 zł.),

tj. o wykroczenie skarbowe określone w art. 65 § 1 i 4 kks w zb. z art. 91 § 1 i 4 kks w zw. z art. 7 § 1 kks,

orzeka:

I. oskarżoną S. G. uznaje za winną tego, że w dniu 21 października 2014r. wspólnie i w porozumieniu z G. G. (2) w samochodzie osobowym marki R. (...) nr rej. (...) przy ul. (...) w W., przechowywała towar akcyzowy pochodzenia niewspólnotowego w postaci 250 paczek (5 000 szt.) papierosów różnych marek, bez polskich znaków akcyzy, stanowiący przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63 § 2 i 7 kks w zb. z art. 86 § 1 i 4 kks w zb. z art. 54 § 1 i 3 kks w zw. z art. 7 § 1 kks, gdzie należności z tytułu podatku akcyzowego wynoszą 3 825,00 zł, zaś należne cło wynosi 162,00 zł, (podatek od towarów i usług (...) wynosi 982,00 zł.), tj. za winną popełnienia wykroczenia skarbowego z art. 65 § 1 i 4 kks w zb. z art. 91 § 1 i 4 kks w zw. z art. 7 § 1 kks i za to na podstawie art. 65 § 1 i 4 kks w zw. z art. 7 § 2 kks w zw. z art. 48 § 1 i 4 kks wymierza oskarżonej karę grzywny w wysokości 4000 (cztery tysiące) złotych,

II. zwalnia oskarżoną z obowiązku uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania.

Sygn. akt V W 6318/15

UZASADNIENIE

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 października 2014 r. czynności służbowe na terenie targowiska miejskiego przy ul. (...) w W. i jego okolic przeprowadzali funkcjonariusze celni Referatu Dochodzeniowo Śledczego i Dozoru Celnego w W..

W toku tych czynności funkcjonariusze dostrzegli przemieszczający się samochód marki R. o nr rej. (...), którego kierowcą był G. G. (2), zaś na tylnym siedzeniu siedziała S. G..

Funkcjonariusze po zatrzymaniu się tego pojazdu, podeszli do niego, wylegitymowali się i dokonali jego przeszukania, podczas którego ujawnili, że S. G. wraz z G. G. (2) wspólnie i w porozumieniu w samochodzie (w bagażniku i za siedzeniem kierowcy w reklamówce) przechowywali 250 paczek (5000 szt.) papierosów różnych marek bez polskich znaków akcyzy, stanowiący przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63 § 2 i 7 kks w zb. z art. 86 § 1 i 4 kks w zb. z art. 54 § 1 i 3 kks w zw. z art. 7 § 1 kks, (gdzie narażone na uszczuplenie należności z tytułu podatku akcyzowego wynoszą 3825,00 zł, należne cło wynosi 162,00, a podatek od towarów i usług 982,00 zł).

Na miejscu S. G. przyznała, że towar należy do niej.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: częściowo wyjaśnień oskarżonej /k. 23, k. 167 - 168/, częściowo zeznań świadka G. G. (2) /k. 17, k. 169/, zeznań świadka M. K. /k. 157/, zeznań świadka M. W. (1) /k. 243 - 244/, zeznań świadka D. Ł. /k. 244/, zeznań świadka J. K. /k. 244/, zeznań świadka M. W. (2) /k. 244 - 245/, zeznań świadka T. U. /k. 245/, zeznań świadka K. P. /k. 245/, zeznań świadka P. G. /k. 245 - 246/, a także dokumentów w postaci: protokół przeszukania /k. 2-3/, spis rzeczy /k. 4/, protokół zatrzymania /k. 7 - 10/, pokwitowanie /k. 24/, protokół oględzin /k. 23 - 28/, protokół taryfikacji /k. 29/, dowody rzeczowe opisane w wykazie dowodów /k. 30/, dane o K. /k. 41 - 44, 129 - 132/, informacja /k. 70 - 72/, n/u /k. 77/, protokół przeszukania /k. 78 - 79/, taryfikacja /k. 82/, kserokopia karty pobytu /k. 85 - 87/, dane osobopoznawcze /k. 104 - 106/, opinia sądowo psychiatryczna /k. 147 - 149, k. 159 - 160/, odpisy wyroków /k. 170 - 180, k. 182 - 184/, wyrok nakazowy /k. 114 - 115/, karta dłużnika /k. 220/, aktualne dane o karalności - data wpływu do Sadu 20.09.2016 r. .

Oskarżona S. G. w toku postępowania przygotowawczego nie przyznała się do zarzucanego jej czynu i odmówiła składania wyjaśnień. Swoje stanowisko co do nie przyznania się do winy i sprawstwa oskarżona podtrzymała przed Sądem, wyjaśniając przy tym, że G. G. (2), z którym podróżowała pojazdem, zna jedynie z racji tego, że dokonuje on u niej zakupów ubrań. Wskazała, że w dniu zdarzenia powiedziała funkcjonariuszom, że papierosy należą do niej (k. 168), ponieważ G. G. (2) był przestraszony. Wyjaśniła, że w rzeczywistości nic nie widziała o tym, że G. G. (2) miał w pojeździe papierosy.

Sąd zważył, co następuje:

Sąd nie dał wiary wyjaśnieniom oskarżonej S. G. w zakresie w jakim nie przyznała się do winy i sprawstwa, albowiem jej stanowisko procesowe w kwestii stoi w pełnej sprzeczności z wiarygodnym materiałem dowodowym. Stanowisko oskarżonej, że to nie ona przechowywała wskazany w ustalonym stanie faktycznym sprawy towar akcyzowy, a czynił to jedynie G. G. (2) - stoi przede wszystkim w sprzeczności z samymi wyjaśnieniami oskarżonej k. 168 na rozprawie - w których podała, że na miejscu powiedziała funkcjonariuszom, że towar należy do niej oraz z wyjaśnieniami G. G. (2) z postępowania wyjaśniającego. Sąd mając na uwadze życiowe doświadczenie oskarżonej, uwarunkowane jej wiekiem i udziałem w szeregu postępowań karno-skarbowych, uznał za niewiarygodne wyjaśnienia oskarżonej, jakoby na miejscu sama przyznała się do tego, że towar należy do niej - dlatego, że współoskarżony był przestraszony. Oskarżona zdawała sobie sprawę ze znaczenia przyznania się do winy i sprawstwa na miejscu zdarzenia, sama o tej okoliczności wskazała na rozprawie. Także w świetle wyjaśnień oskarżonego G. G. (2) z postępowania przygotowawczego - nie jest wiarygodne twierdzenie oskarżonej jakoby ona fałszywie siebie wskazała jako sprawcę. Ponadto funkcjonariusz celny świadek P. G. jasno zeznał, że powodem interwencji wobec oskarżonej było dostrzeżenie jej przez funkcjonariuszy, a że była znana z innych interwencji, funkcjonariusze postawili dokonać jej kontroli. Świadek opisał, że towary akcyzowe funkcjonariusze ujawnili w pojeździe - w jego bagażniku oraz za fotelem kierowcy, a pojazdem tym przemieszczali się G. G. (2) - jako kierowca oraz oskarżona jako pasażerka. Świadek swoje zeznania potwierdził przed Sądem i dodał, że nie pamięta czy w toku interwencji oskarżona przyznała się, że ujawnione papierosy stanowiły jej własność. W ocenie Sądu nie ma żadnych powodów aby odmówić wiarygodności zeznaniom tego świadka, świadek - funkcjonariusz Izby Celnej jest osobą obcą dla oskarżonej, a sam fakt, że funkcjonariusze celni często podejmują interwencję wobec S. G., nie może w żaden sposób przesądzać o rzekomym, zarzucanym przez oskarżoną celowym

działaniu nakierowanym akurat na jej osobę. Zeznania pozostałych przesłuchanych w sprawie funkcjonariuszy: M. W. (1), D. Ł., M. W. (2), J. K., T. U. i K. P., Sąd również uznał za wiarygodne, aczkolwiek miały małe znaczenie dla ustalenia stanu faktycznego sprawy. Funkcjonariusze bowiem, z uwagi na upływ czasu od zdarzenia, będącego przedmiotem postępowania oraz wielość innych czynności podejmowanych wobec oskarżonej, nie potrafili podać dokładnych szczegółów przedmiotowej interwencji.

Z punktu widzenia ustalenia prawdy materialnej w sprawie, istotne były wyjaśnienia samej oskarżonej k. 168, co do tego, że w toku interwencji przyznała się ona funkcjonariuszom, że ujawnione w pojeździe towary akcyzowe stanowią jej własność. Wskazanie to, w świetle wyjaśnień G. G. (2) składanych w toku postępowania przygotowawczego k. 17 nie pozostawia wątpliwości, że oskarżona miała pełną wiedzę o znajdujących się w samochodzie papierosach bez polskich znaków akcyzy. G. G. (2) w toku postępowania przygotowawczego przesłuchany w charakterze podejrzanego nie przyznał się do zarzucanego mu czynu i wskazał, że jedynie S. G. podwoził przy czym opisał, że poprosiła ona o podwiezienie, po czym przyniosła do jego pojazdu „jakieś paczki” i wyjaśnił, że nie wie jaka była ich zawartość. Przed Sądem z kolei jako świadek (wyrok nakazowy wobec oskarżonego G. G. (2) uprawomocnił się k. 114 zmienił swoją wersję zdarzenia i zeznał, że papierosy ujawniane w jego samochodzie były „właściwie” jego (k. 169), a także dodał, że w postępowaniu przygotowawczym złożył wyjaśnienia obciążające oskarżoną, gdyż się bał. Świadek podkreślił, że sam dokonał zakupu papierosów, przy czym ich dużą ilość tłumaczył tym, że nie kupował tylko dla siebie i robił zapas, a oskarżona „chyba” nie wiedziała, iż papierosy znajdowały się w samochodzie. G. G. (2) podał także, że zna oskarżoną od około 10 lat, poznał ją przy okazji zakupów ale sam niczym nie handlował. Sąd uznał, że prawdzie odpowiadają te opisy zdarzenia przez świadka, które czynił w toku postępowania przygotowawczego (poza wskazaniem, że sam nie miał żadnej wiedzy o przechowywanym w pojeździe towarze), zaś zeznania G. G. (2) składane na rozprawie Sąd ocenił jako w znacznej części nie odpowiadające prawdzie i niewiarygodne, albowiem sprzeczne w części dotyczącej udziału oskarżonej z wcześniejszymi wyjaśnieniami – i przede wszystkim sprzeczne z wyjaśnieniami oskarżonej, która wyjaśniła, że na miejscu zdarzenia k. 168 wskazała, że powiedziała, że to jej papierosy. Sąd ocenił, że istotnie w toku postępowania przygotowawczego świadek zmierzał do uniknięcia odpowiedzialności karnej, przed Sądem jednak fałszywie obciążył jedynie siebie, mając świadomość prawomocności wobec niego wyroku nakazowego i fakt zażyłości z oskarżoną wynikający z wieloletniej znajomości. Sąd ocenił, że tłumaczenie, że w postępowaniu przygotowawczym kierował się strachem należy uznać za nieudolną próbę wytłumaczenia swojego postępowania ukierunkowanego wyłącznie na uniknięcie odpowiedzialności karnej. Działanie takie należy za nielogiczne, jedynym rozsądnym wytłumaczeniem postawy świadka jest uznanie, że skoro postępowanie wobec niego zostało prawomocnie zakończone, świadek z uwagi na swoją długoletnią znajomość z oskarżoną obecnie obciąża jedynie siebie, zmierzając do uwolnienia oskarżonej od grożącej odpowiedzialności karnej. Zeznania świadka na rozprawie są bowiem sprzeczne z faktem że oskarżona sama na miejscu zdarzenia przyznała się do winy i sprawstwa. Sąd nie uznał wskazań tego świadka, składanych na rozprawie za wiarygodne. W ocenie Sądu bowiem zarówno świadek G. jak i oskarżona mieli pełną wiedzę o zawartości reklamówek mieszczących się za siedzeniem kierowcy w samochodzie oraz w jego bagażniku i w ten sposób przechowując papierosy różnych marek bez polskich znaków akcyzy działali wspólnie i w porozumieniu. Wspólne wykonanie przestępstwa zakłada bowiem wyraźne lub milczące porozumienie i wymaga objęcia świadomością podejmowania wspólnych działań przez współdziałających (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 września 2005 r., II AKa 126/05, OSAB 2005/3/27), przy czym o wspólnym działaniu można mówić nie tylko wtedy, gdy każdy ze współsprawców realizuje część znamion czynu zabronionego, ale także wtedy, gdy współdziałający nie realizuje żadnego znamienia czasownikowego uzgodnionego czynu zabronionego, ale wykonane przez niego czynności stanowią istotny wkład we wspólne przedsięwzięcie (wyrok SA w Warszawie z dnia 08.05.2013 r., II AKa 126/13, LEX nr 1322731). W świetle powyższego bez znaczenia pozostaje kto konkretnie nabył przechowywane towary. Sąd, konstruując stan faktyczny, oparł się też na materiale dowodowym w postaci źródeł pozaosobowych z dokumentów, które należało uznać za w pełni wiarygodny materiał dowodowy albowiem zostały one sporządzone zgodnie z przepisami, a żadna ze stron nie kwestionowała przy tym ich zgodności ze stanem faktycznym, zaś Sąd nie znalazł powodów, które podważałyby wiarygodność tych dokumentów.

W opinii sądowo – psychiatrycznej biegli psychiatrzy nie stwierdzili u oskarżonej choroby psychicznej ani upośledzenia umysłowego. Rozpoznali natomiast reakcję adaptacyjną oraz cechy chwiejności emocjonalnej. Wedle

biegłych stan psychiczny oskarżonej w odniesieniu do zarzucanych czynów nie znosił ani nie ograniczał jej zdolności do rozpoznania znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem. Poczytalność oskarżonej, jak wynika z opinii w czasie czynów i w czasie postępowania nie budziła wątpliwości biegłych. Powyższą opinię Sąd ocenił jako rzetelną, odpowiadającą wymogom wiedzy i w pełni wyczerpującą, a zatem stanowiącą pełnowartościowy dowód w sprawie.

Analiza wyjaśnień oskarżonej k. 168 i wyjaśnień współoskarżonego G. G. (2) z toku postępowania przygotowawczego, obecnie świadka obrazuje, że oskarżona S. G. wypełniła znamiona czynów z art. 65 § 1 i 4 kks w zb. z art. 91 § 1 i 4 kks w zw. z art. 7 § 1 kks i dopuściła się paserstwa celnego i akcyzowego w postaci „przechowywania”. Odpowiedzialność przewidzianą w art. 65 §1 kks ponosi bowiem ten, kto nabywa, przechowuje, przewozi, przesyła lub przenosi wyroby akcyzowe stanowiące przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63, art. 64 lub art. 73 lub pomaga w ich zbyciu albo te wyroby akcyzowe przyjmuje lub pomaga w ich ukryciu. Z kolei § 4 tego przepisu wskazuje, iż jeżeli kwota należności celnej lub wartość towaru w obrocie z zagranicą, co do którego istnieje reglamentacja pozataryfowa, nie przekracza ustawowego progu, sprawca czynu zabronionego określonego w § 1 lub 2 podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe. Na kanwie sprawy niniejszej istotne pozostaje, że jak przyjmuje się w orzecznictwie „przestępstwo paserstwa akcyzowego określone w art. 65 § 1 kks zostaje popełnione w chwili każdego wejścia w posiadanie (nabycia, przechowania, przyjęcia, przewożenia, przenoszenia, przesyłania) wyrobu nieobciążonego podatkiem akcyzowym i z tej już tylko racji sprawca osiąga korzyść, która nie musi wiązać się z osobistym wprowadzeniem towaru do obrotu” (por. postanowienie SN z 4.02.2013 r. sygn. akt III KK 158/12, opublikowane w OSNKW 2013/5/45). Co warte także podkreślenia paserstwo akcyzowe penalizowane w art. 65 § 1 kks nie wymaga ustalenia związku między sprawcą paserstwa, a sprawcą czynu zabronionego z art. 63 lub 64 kks, za pomocą, którego wyrób został uzyskany (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 6 września 2012 r. sygn. akt II AKa 77/12, opublikowane w LEX nr 1237635). Wystarczy bowiem obiektywne stwierdzenie przestępnego pochodzenia wyrobów akcyzowych lub opakowań z tymi wyrobami oraz ustalenie umyślności działania pasera, wynikającej ze świadomości takiego pochodzenia wyrobów. Zdaniem Sądu nie było zatem konieczności dowodzenia, z jakiego konkretnie źródła pochodziły papierosy, które przechowywała oskarżona, ani na jakiej konkretnie podstawie doszło do jego nabycia. Przechowywanie wyrobu akcyzowego bowiem w rozumieniu wskazanych wyżej przepisów kodeksu oznacza jego przetrzymanie na żądanie czy za zgodą innej osoby, z jednoczesnym obowiązkiem zwrotu (T. Grzegorzcyk, Kodeks karny skarbowy, 2006, s. 359). Nie ma przy tym znaczenia, czy czynność ta ma charakter odpłatny, czy też nie.

Oskarżona zatrzymana została bezpośrednio w samochodzie, w którym znajdowały się również papierosy bez polskich znaków akcyzy, na miejscu sama przyznała się, że towar należy do niej, potwierdziły to pierwsze wyjaśnienia współoskarżonego, obecnie świadka G. – sąd ocenił zatem, że nie ma żadnych wątpliwości, że ujawniony w samochodzie towar akcyzował pozostawał w dyspozycji oskarżonej i miała ona świadomość jego pochodzenia. Przepis art. 53 § 30d kks jasno stanowi, że "wyroby akcyzowe" mają znaczenie nadane im w ustawie z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 108, poz. 626, z późn. zm.). W świetle ww. ustawy wyroby akcyzowe to wyroby energetyczne, energia elektryczna, napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe oraz susz tytoniowy, określone w załączniku nr 1 do tej ustawy (art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o podatku akcyzowym).

Bezspornym jest, iż zatrzymane w samochodzie przy oskarżonej papierosy nie posiadały polskich znaków akcyzy. Istotnym na kanwie niniejszej sprawy jest również, iż paserstwo akcyzowe opisane w art. 65 § 1 kks, zostaje popełnione już z momentem każdego wejścia w posiadanie (nabycia, przechowania, przyjęcia, przewożenia, przenoszenia, przesyłania) wyrobu nieobciążonego podatkiem akcyzowym, i z tej już tylko racji sprawca osiąga korzyść, która wcale nie musi wiązać się z osobistym wprowadzeniem towaru do obrotu.

Sąd ustalił, że oskarżona w dniu 21 października 2014 r. działając wspólnie i w porozumieniu z G. G. (2) była w posiadaniu 250 paczek papierosów różnych marek, od których to wyrobów nie został zapłacony podatek akcyzowy w kwocie 3 825,00 zł i które nie zostały oznaczone polskimi znakami akcyzy, jednocześnie należności z tytułu cła wyniosły 162,00 zł a podatek od towarów i usług (...) – 982,00. Ponieważ paser nabywa rzecz od osoby nieuprawnionej, nie staje się właścicielem nabywanej rzeczy, a może jedynie z nią postępować jak właściciel. Z tych też powodów działanie oskarżonej, polegające na przechowywaniu towaru akcyzowego, wypełniło znamiona czynu zabronionego

określonego w art. 65 § 1 i §4 kks przy czym wartość kwot podatku narażonego na uszczuplenie przesądziła o odpowiedzialności oskarżonej za wykroczenie skarbowe. Jednocześnie przepis art. 91 kks typizujący paserstwo celne pozostaje w kumulatywnym zbiegu z przepisem art. 65 kks typizującym paserstwo akcyzowe w sytuacji, gdy towar stanowi zarazem przedmiot czynu z art. 86-90 § 1 oraz z art. 63, 64 lub 73 kks, co ma miejsce w niniejszej sprawie. Sprawca, który popełnia wykroczenie paserstwa akcyzowego naraża jednocześnie na uszczuplenie ciążyący na przedmiocie paserstwa podatek akcyzowy. W niniejszej sprawie nie doszło do uszczuplenia, skoro towar został zarekwirowany przez służby celne i nie został wprowadzony do dalszego obrotu. Sąd uznał, iż oskarżona działała umyślnie w zamiarze bezpośrednim. Na powyższe wskazują podejmowane przez nią czynności związane z wejściem w posiadanie rzeczonych papierosów oraz przechowywaniem ich w samochodzie.

Sąd mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, a także uprzednią karalność oskarżonej odnosząc się także do rodzaju i charakteru popełnionego wykroczenia, ale także sposobu jego popełniania przez oskarżoną zważył, że adekwatną do stopnia winy, przy uwzględnieniu przeciętnego z uwagi na ilość towaru stopnia społecznej szkodliwości czynu będzie kara 4000 złotych. W sprawie niniejszej oskarżona swoim działaniem narażała na uszczuplenie należności Skarbu Państwa w kwocie około 5 tys. złotych. Przechowywała bowiem wraz z G. G. (2) aż 250 paczek papierosów. Każde działanie mające na celu obejście przepisów podatkowych należy traktować odpowiednio surowo, nie można go bagatelizować zwłaszcza jeżeli dochodzi do niego w miejscu gdzie przepisy podatkowe (celne, akcyzowe) są łamane nagminnie. Za takie należy uznawać targowisko przy ul. (...), gdzie popełnianie tego rodzaju wykroczeń jest nad wyraz częste. Każde zatem wykrycie tych czynów musi spotykać się z odpowiednią reakcją, celem zapobieżenia powrotu do tego rodzaju działalności nie tylko oskarżonej co stanowi wyraźny cel prewencji indywidualnej, ale także prewencji generalnej tj. w odniesieniu do całego społeczeństwa. Z tego względu Sąd wymierzył karę adekwatną do stopnia winy, biorąc pod uwagę ilość towaru i wysokość należności publicznoprawnych narażonych na uszczuplenie. W ocenie Sądu wymierzona oskarżonej kara spełni swoje cele prewencji generalnej i indywidualnej, uświadamiając nieopłacalność popełniania wykroczeń skarbowych.

Na podstawie art. 624 kpk w zw. z art. 113 § 1 kks Sąd zwolnił oskarżoną z obowiązku zapłaty w całości opłaty i kosztów postępowania. Biorąc pod uwagę sytuację majątkową oskarżonej, posiadającej na utrzymaniu syna i nie osiągającej wysokich dochodów (k. 141), przy uwzględnieniu konieczności zapłaty orzeczonej w niniejszej sprawie grzywny, Sąd doszedł do przekonania, że obciążanie jej kosztami sądowymi byłoby dlań zbyt uciążliwe.